

Steeds vaker wordt volksgezondheid als reden genoemd om plannen en vergunningen op het platteland tegen te houden. Boeren moet aantonen er alles aan te doen gezondheidsrisico's te beperken.

Volksgezondheid als argument tegen uitbreidingsplannen

Bij aanvragen voor omgevingsvergunningen milieu wordt bij intensieve veehouderijen vaker bezwaar gemaakt met een beroep op de volksgezondheid. Een van de redenen is een groeiende maatschappelijke onrust na uitbraken van dierziektes als Q-koorts en vogelgriep. In veel vonnissen van rechters worden bezwaren verworpen mede vanwege het feit dat de wetenschap nooit een aanwijsbaar verband heeft gevonden tussen schade voor de volksgezondheid en het

in werking zijn van intensieve veehouderijen.

Een voorbeeld: op 17 april 2013 deed de Raad van State uitspraak in een zaak aangespannen tegen het college van burgemeester en wethouders van Loon op Zand. In deze zaak was bezwaar gemaakt tegen het verlenen van een revisievergunning voor een varkenshouderij in Loon op Zand. Een van de omwonenden verwees in zijn bezwaar naar de rapporten van de Gezondheidsraad uit november 2012 en van het RIVM uit 2008 (zie ook *kader*) over ge-

zondheidsrisico's rond veehouderijen. Als door een veehouderij risico's voor de volksgezondheid kunnen ontstaan, moeten deze bij de beoordeling van een aanvraag in het kader van de Wet milieubeheer beoordeeld worden. Het college van Loon op Zand meende hier dat deze risico's niet dusdanig groot zijn, dat aan de vergunning nadere voorschriften verbonden moeten worden, of dat hierom de vergunning geweigerd moest worden. De Raad van State las in het rapport van het RIVM 'dat nog geen

'Toon welke maatregelen je neemt om gezondheidsrisico's te voorkomen'

Welke gezondheidseffecten kunnen zich bij omwonenden voordoen, wierp de Gezondheidsraad als vraag op in haar rapport van november 2012. Antwoord: de beschikbare wetenschappelijke informatie hierover is schaars en heterogeen en heeft beperkte zeggingskracht. Dat er helemaal geen risico's zouden zijn, zegt de Gezondheidsraad niet. Wat betreft concentraties van bepaalde stoffen is bij metingen in fijnstof-

monsters regelmatig de Q-koortsbacterie gevonden, 'vooral op meetlocaties waar zich jaren geleden veel Q-koortsgevallen hebben voorgedaan'. Ook de MRSA-bacterie is vaker aangetroffen in een straal van duizend meter rond veehouderijen. Onduidelijk is hoe de bedrijfsvoering op een veehouderij die emissies kan beïnvloeden.

Het RIVM is inmiddels bezig met vervolgonderzoek. De politiek lijkt daarop voor te lopen, getuige

onder meer het wetsvoorstel 'dieren aantallen en volksgezondheid'. Aanleiding voor dit voorstel was de Q-koortscrisis en de maatschappelijke druk om aantallen dieren bij veehouderijen te beperken. Staatssecretaris Dijkssma acht het wenselijk dat risico's onder controle worden gehouden om gezondheidsschade te voorkomen.

Advocate agrarisch recht Franca Damen viel al op dat de rechtbank Oost-Brabant voorwaarden

stelt aan vergunningen, ook al is dat wetenschappelijk verband niet aangetoond. De rechtbank gaat daarin niet te ver, stelt ze. Rechtbanken elders in het land lijken nog niet zo ver te gaan. "Vrijwel iedere veehouderij treft al maatregelen om risico's te voorkomen. Ik raad ze aan dat aan te tonen. Beter nog is deze maatregelen in voorschriften op te nemen. Dan maak je verplicht wat veehouders toch al doen."

Bij aanvragen voor omgevingsvergunningen milieu wordt bij intensieve veehouderijen vaker bezwaar gemaakt met een beroep op de volksgezondheid. Foto:

Hans Banus

gegevens beschikbaar zijn om een relatie te leggen tussen blootstelling aan specifieke componenten uit de intensieve veehouderij en gezondheidsklachten'. In het onderzoek van de Gezondheidsraad staat 'dat de stand van de wetenschap tekortschiet om duidelijke uitspraken over de gezondheidsrisico's van wonen in de buurt van veehouderijen te kunnen doen'. Het bezwaar werd verworpen door de Raad.

In de zaak die de stichting Monfterland en Oude IJsselstreek (ook wel stichting Mooij Land) aanspande tegen het college van de gemeente Oude IJsselstreek werd verweten dat niet de GGD om raad was gevraagd. De zaak draait om een omgevingsvergunning verleend voor het veranderen van een vleesvarkens- en vleeskuikenshouderij in Westendorp. Ook hier wees de Raad in augustus 2014 naar het ontbreken van wetenschappelijke inzichten waaruit blijkt dat de veehouderij voor de gezondheid van omwonenden onaanvaardbare nadelige gevolgen heeft.

Veehouderij op slot

Meer en meer lijkt dat gebrek aan wetenschappelijk bewijs niet voldoende te zijn, zo blijkt onder meer uit een vonnis van de Raad van State van 20 april vorig jaar. In deze zaak stond het bestemmingsplan 'buitengebied Mill en Sint Hubert' centraal. In dat plan was een zone

'landschap, leefomgeving en gezondheid' opgenomen. De gemeenteraad had bij de opstelling van dit plan een Gezondheidseffectscreening (GES) op laten stellen door het Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid GGD'en Brabant/Zeeland en het Regionaal Milieubedrijf (RMB). "Uit deze onderzoeken komt naar voren dat het mogelijk maken van omschakeling van een agrarisch bedrijf naar een intensieve veehouderij danwel het vergroten van een bouwvlak van een intensieve veehouderij in het oostelijke gedeelte van het plangebied negatieve gevolgen heeft voor de aspecten landschap, geur en volksgezondheid", zo staat uitgelegd in het vonnis. Boeren die in het oostelijke deel van deze zone zitten, maakten bezwaar. Die zagen hun bedrijven op slot gaan. Een van de bezwaarmakers betoogde dat volksgezondheid 'ruimtelijk niet relevant is'. Geen vreemde gedachte: het gaat hier immers om de vaststelling van een bestemmingsplan, bij uitstek bedoeld om ruimtelijke plannen in op te nemen. De GES had daarom in dit bestemmingsplan niet meegenomen mogen worden. De Raad oordeelde anders: "mogelijke besmetting door dierziekten vanwege nabijgelegen agrarische bedrijven is een mee te wegen belang bij de vaststelling van een bestemmingsplan". Aan een omgevingsvergunning kunnen voorschriften worden verbonden om de gevolgen voor de volksgezondheid te voor-

komen dan wel te beperken. Waarom dat is, legde de Raad ook uit. De gemeenteraad dient immers een aanvaardbaar woon- en leefklimaat te onderzoeken. Dat is niet voldoende gewaarborgd als een plan risico's voor de volksgezondheid met zich meebrengt. Ook fijn stof en geur kunnen effect hebben op de volksgezondheid, aldus de Raad. De bezwaren zijn dan ook ongegrond verklaard.

Wel een risico

De rechtbank Oost-Brabant ging op 6 juni vorig jaar nog een stap verder. Pluimveehouder Zandpluim uit Someren wilde zijn bedrijf uitbreiden met 39.999 vleeskuikens. Ook hier sloop het gevaar van een dierziekte de rechtszaal in, in dit geval vogelgriep. De rechtbank was van oordeel dat de bezwaren helemaal niet uit de lucht gegrepen waren. Sterker nog: het kan zelfs redelijkerwijs mogelijk worden geacht, "gelet op de omstandigheid dat in 2013 nog vogelgriep in Nederland is gesignaleerd". Opvallender was dat de rechtbank in het advies van de gezondheidsraad voldoende indicatie zag "dat de activiteit een risico voor de volksgezondheid zou kunnen hebben". Het college had daarom nader onderzoek moeten verrichten naar dit risico.

Michiel Satink